

Research Paper

Identifying the Mental Patterns of Experts Regarding the Factors Affecting the Increase of Media Literacy Level of Physical Education Teachers in Virtual Education Caused by the Corona Epidemic

J .Gholamian¹, A .Nazari Torshizi², S .Samiei³, R .Beheshti⁴

1. Assistant Professor of Sports Management, Ferdowsi University of Mashhad (Corresponding Author)

2. PhD student in Sports Management, Ferdowsi University of Mashhad

3, 4. Master student of sports management, Ferdowsi University of Mashhad

Received: 2021/09/19

Accepted: 2021/11/16

Abstract:

The aim of this study was to identify the mental patterns of experts regarding the effective factors to increase the level of media literacy of physical education teachers in virtual education .The present study was applied from the perspective of purpose and of mixed type with the framework of interpretive–positivist paradigm .In the first stage ,library resources ,writing ,articles and interviews with 21 sports management specialists ,physical education teachers ,experts ,assistants and education managers of Mashhad city were used to identify the terms Q .After this stage ,it was time to identify the mentalities with a quantitative method and with the help of Q factor analysis technique .In the present study ,the number of participants was 26 who arranged the Q expressions .Findings identified five mental patterns of skill–seekers ,feature–seekers ,educators ,specialists and individual factors that are effective in increasing the level of media literacy of physical education teachers .It was generally concluded that a prioritization or continuum could be given to the identified mental patterns .In order to develop media literacy ,first of all ,the mental model of educators should be considered .The mental model of the possessors can also be prioritized ,and both the mental model of the specialist and the individual factors can be put on the same level ,because the specialization will occur when the previous factors are observed .In a general conclusion ,it should be stated that teachers should be encouraged to use new methods of physical education teaching in order to increase media literacy .

Keywords: Mental Role Models, Experts, Media literacy, Physical Education Teachers, Virtual Education, Covid-19.

1. Email : ja.gho3@gmail.com

2. Email : ahmad.nazari.torshizi@gmail.com

3. Email :sanazsmyy2611@gmail.com

4. Email : ramtin.beheshti8732@gmail.com

Extended Abstract

Background and purpose

Virtual education of physical education courses does not have the necessary infrastructure for education through cyberspace. It has faced challenges such as the lack of importance of virtual education in the physical education course compared to other courses, lack of attention to it as an essential part of students' physical and mental health, case planning, and lack of a plan and model for virtual education, lack of appropriate policies to increase the individual motivation of physical education teachers, and restrictions on students' sports activities in cyberspace (1). As a result, many countries have begun to reconsider technology-based education provided online (2). Today, the concept of literacy has become much broader than ever before, and literacy can be mentioned in many different forms, media literacy, scientific literacy, digital and internet literacy; in this regard, education should not be neglected (3). Therefore, this study aimed to identify the mental patterns of experts regarding the factors affecting the level of media literacy of physical education teachers in virtual education and at the time of the outbreak of Covid-19.

Methodology:

This study is part of applied and descriptive-exploratory researches in terms of purpose and nature, respectively. Also, due to the application of Q methodology and data collection obtained by qualitative criteria and the stage of identifying mental patterns by quantitative criteria, it is considered a type of mixed research. Q methodology was used given that this study seeks to identify the mental patterns of experts regarding the factors affecting the level of media literacy of physical education teachers in virtual education; therefore, it is considered interpretive paradigm research. And due to the measurement of predetermined variables being done by quantitative criteria (such as exploratory factor analysis), it is presented as a positivist paradigm research. In the first stage, library, writing, articles resources, and interviews with a mix of purposive sampling and snowball methods with 21 sports management specialists, physical education teachers, experts, deputies, and education managers of Mashhad city were used to determine the Q phrases. After this stage, it was time to identify the mentalities with a quantitative method and with the help of the Q factor analysis technique. In the present study, the number of participants was 26 who arranged the Q phrases. Participants included the same range as the previous ones, who were selected nonprobability.

Results

A total of 27 factors from the interviews and theoretical foundations were identified as media literacy and Q-phrases items. After Q factor analysis, using varimax rotation, according to the opinion of experts, a total of 5 factors higher than one were identified. These five different mentalities (mental model) regarding increasing the media literacy level of physical education teachers in virtual education cover about 81.239 percent of the total factors. Because of the common ideas and opinions shared, they were placed in different formats. These mental patterns included skill-oriented, possibility-oriented, education-oriented, expertise-oriented, and individual factors that effectively increase the level of media literacy of physical education teachers.

Discussion:

In general, the identified mental patterns can be prioritized or continuous. First, to develop media literacy, the mental model of education-oriented must be considered. Next, we should point to the mental model of skill-oriented and strengthen the skills that lead to the best use of available facilities. For this reason, this mental model can also be given priority to the mental model of the possibility-oriented. And both the mental patterns of the expertise-oriented and the individual factors can be put on the same level because the specialization will happen when the previous factors are observed. Changes in strategic learning methods are needed to address the identified problems and facilitate the effective functioning of online physical education classes. Also, it is necessary for teachers' virtual teaching activities to be shared among colleagues. In addition, assessment processes should include encouraging active student participation. Therefore, the essential suggestion is to hold exams and training courses for teachers to increase information literacy. Scientific seminars are generally a place for exchanging information of prominent teachers and professors who could improve their scientific and practical experience by gathering in these scientific conferences. However, due to the spread of the Coronavirus and the virtualization of all scientific matters, these face-to-face exchanges are eliminated and had a significant impact on the physical education course over the past and forward year.

Keywords: Keywords: Mental Patterns, Experts, Media Literacy, Physical Education Teachers, Virtual Education, Covid-19.

References

1. Rezapour, F., Moharramzadeh, M. (2021). Developing an Efficiency Model for Virtual Educational

- Plan of Physical Education in Schools (Case Study: Covid-19 Pandemic). *Research on Educational Sport*, 9(23), 99-128. (Persian)
2. Boumadan, M., Soto-Varela, R., Ortiz-Padilla, M., & Poyatos-Dorado, C. (2020). What factors determine the value of an online teacher education experience from a teacher's perspective?. *Sustainability*, 12(19), 8064.
  3. Amiri, J., Zabolzida, A., Karimi, S. (2019). Solutions for Increasing Teachers' Media and Information Literacy. *Media Studies*, 14(46), 7-22. (Persian)

شناسایی الگوهای ذهنی خبرگان در خصوص عوامل مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی ناشی از همه گیری کرونا

جواد غلامیان^۱، احمد نظری ترشیزی^۲، سمیه سمیعی^۳، رامتین بهشتی^۴

۱. استادیار مدیریت ورزشی، گروه مدیریت ورزشی و رفتار حرکتی، دانشکده علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد (نویسنده مسئول)
۲. دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران
- ۳، ۴. دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه فردوسی مشهد، مشهد، ایران

تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۰۶/۲۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۸/۲۵

چکیده:

هدف تحقیق حاضر شناسایی الگوهای ذهنی خبرگان در خصوص عوامل مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی و در زمان شیوع همه گیری کووید ۱۹ بود. پژوهش حاضر از منظر هدف، کاربردی و از نوع آمیخته و با چارچوب پارادایم تفیسیری-اثبات‌گرایی بود. در اولین مرحله، از منابع کتابخانه‌ای، نوشتاری، مقالات و مصاحبه با ۲۱ نفر از متخصصان مدیریت ورزشی، معلمان تربیت بدنی، کارشناسان، معاونان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان مشهد جهت مشخص نمودن عبارات کیو استفاده شد. بعد از این مرحله نوبت به شناسایی ذهنیت‌ها با روش کمی و به کمک تکنیک تحلیل عاملی کیو رسید. در پژوهش حاضر تعداد مشارکت کنندگان ۲۶ نفر بود که عبارات کیو را مرتب نمودند. یافته ها پنج الگوی ذهنی مهارت‌گرایان، امکانات‌گرایان، آموزش‌گرایان، تخصص‌گرایان و عوامل فردی را شناسایی کرد که در افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی مؤثر هستند. به طور کلی در الگوهای ذهنی شناسایی شده می توان یک اولویت‌بندی یا پیوستار قائل شد. ابتدا برای توسعه سواد رسانه ای باید الگوی ذهنی آموزش‌گرایان مد نظر قرار گیرد، در ادامه باید به الگوی ذهنی مهارت‌گرایان اشاره کرد و سعی کرد مهارت‌هایی که منجر به بهترین استفاده از امکانات موجود می‌شود را تقویت کرد. به همین دلیل این الگوی ذهنی را نیز می‌توان به الگوی ذهنی امکانات‌گرایان اولویت داد و هر دو الگوی ذهنی تخصص‌گرایان و عوامل فردی را در یک سطح قرار داد، زیرا تخصص زمانی اتفاق خواهد افتاد که عوامل قبلی رعایت شده باشند. در یک نتیجه‌گیری کلی باید بیان کرد که معلمان را بایستی به استفاده از روش‌های نوین تدریس تربیت بدنی در راستای افزایش سواد رسانه ای سوق داد.

واژگان کلیدی: الگوهای ذهنی، خبرگان، سواد رسانه ای، معلمان تربیت بدنی، آموزش مجازی، کووید ۱۹.

1. Email : ja.gho3@gmail.com

2. Email : ahmad.nazari.torshizi@gmail.com

3. Email : sanazsmyy2611@gmail.com

4. Email : ramtin.beheshti8732@gmail.com

مقدمه

با نگاهی به گذشته، درمی‌یابیم که انسان از ابتدای خلقت تاکنون، به‌نوعی در حال استفاده از فناوری اطلاعات^۱ بوده است (عامری و همکاران، ۲۰۱۲) و یکی از مهم‌ترین کاربردهای فناوری اطلاعات در حوزه آموزش و پرورش است (رضوی و همکاران، ۲۰۱۴) که از روش‌های آموزشی که طی چند سال اخیر هم‌زمان با پیشرفت فناوری اطلاعات مطرح شده است، آموزش مجازی است. البته در دو سال اخیر به دلیل همه‌گیری و شیوع ویروس کرونا در سطح جهان و به تبع آن تعطیلی گسترده مدارس در مقاطع مختلف، معلمان اجباراً به سمت آموزش‌های مجازی گرایش پیدا کردند و از همین جهت درس تربیت بدنی نیز از این قاعده مستثنی نبوده است و به ناچار معلمان تربیت بدنی و ورزش نیز به تدریس مجازی این درس عملی روی آوردند. این سیستم آموزشی مزایای زیادی دارد که از میان این مزایا می‌توان به انجام کار گروهی در تکالیف و پروژه‌ها، شرکت در مباحث گروهی و اعلام نظر در آن همانند یک کلاس آموزشی به شیوه سنتی و قدیمی بدون آن‌که الزامی باشد استاد و فراگیر در کنار یکدیگر قرار بگیرند، اشاره کرد (فرخی و همکاران، ۲۰۲۰). روش‌های آموزشی مجازی در سال ۲۰۰۵، از سوی یونسکو به‌عنوان مؤثرترین روش یاددهی-یادگیری معرفی شده است و با توجه به تجربه‌های کسب‌شده در این زمینه، آموزش و پرورش دیگر نمی‌تواند با مدل قبلی به نحو مطلوبی به آموزش بپردازد و باید تغییرات ساختاری و دیجیتالی را در سرلوحه و اولویت کار خود قرار دهد و در سراسر کشور آن را فراگیر کند؛ و از سویی در شرایط ایجاد بحران، مانند شیوع بیماری کرونا و تعطیلی طولانی مدت مدارس، ضرورت توجه به آموزش‌های مجازی و الکترونیکی بیش از پیش احساس می‌شود (سلیمی و فردین، ۲۰۲۰). از اواخر سال ۲۰۱۹ بیماری همه‌گیر کووید ۱۹^۲ که به ویروس کرونا شناخته می‌شود، بر میلیاردها نفر در سراسر جهان تأثیر منفی گذاشته است (خان و همکاران^۳، ۲۰۲۱) و در حال حاضر همه‌گیری این ویروس منجر به هرج و مرج در زمینه‌های مختلفی از جمله اوضاع اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و حتی سبک زندگی انسان‌ها شده است. این بیماری باعث شده است که مردم و جامعه به سمت سبک زندگی جدیدی سوق یابند که نه تنها جامعه را به یک سیستم کاملاً الکترونیکی و دیجیتالی تبدیل می‌کند، بلکه بخش‌های مختلفی را از جمله مدل آموزشی را نیز تحت تأثیر قرار می‌دهد (ساواگ پون^۴، ۲۰۲۰). از بدترین آسیب‌های این بیماری آسیب به بخش آموزش بود که به دنبال آن تعطیلی مدارس، کالج‌ها و کلیه مؤسسات آموزش عالی صورت گرفت که هم دانش‌آموزان و هم معلمان را با یک مشکل اساسی مواجه کرد که اقدامات بعدی چه باید باشد (تجی دور^۵، ۲۰۲۰). علی^۶ (۲۰۲۰) در تأیید همین موضوع در پژوهشی بیان می‌کند با توجه به آسیب‌های زیاد ویروس کرونا به سیستم‌های

1. Information Technology (IT)

2. Covid-19

3. Khan and et al

4. Savag Pun

5. Tejedor

6. Ali

آموزشی در سراسر جهان و تعطیلی کلاس‌های حضوری در سراسر دنیا، افراد و جامعه با وضعیت غیر قابل پیش‌بینی روبه‌رو شده‌اند. از این رو در این شرایط نیاز به سیستم‌های آموزشی انعطاف‌پذیر و مقاوم بیشتر از پیش احساس می‌شود. از سویی چالش‌های در حال حاضر آموزش مجازی درس تربیت بدنی، از زیر ساخت‌های لازم برای آموزش مجازی درس تربیت بدنی از طریق فضای مجازی برخوردار نیست و با مشکلاتی مانند کم‌اهمیت جلوه داده شدن آموزش مجازی درس تربیت بدنی به نسبت سایر دروس، کم‌توجهی به آن به عنوان یک بخش مهم برای سلامت جسمی و روانی دانش‌آموزان، برنامه ریزی موردی و نبود برنامه و الگوی مدون و مناسب برای آموزش مجازی درس تربیت بدنی، فقدان سیاست‌های مناسب جهت بالا بردن انگیزه‌های فردی معلمان تربیت بدنی و محدودیت‌های حاکم بر فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان در فضای مجازی برخوردار است. از همین رو بسیاری از کشورها، شروع به تجدید نظر در آموزش مبتنی بر فناوری کردند که در بستری آنلاین فراهم می‌شود (ساواگ پون، ۲۰۲۰). در حال حاضر با توجه به شرایط جهانی همه‌گیری ویروس کرونا، آموزش مجازی در مرکز توجه جامعه آموزشی سراسر جهان قرار گرفته است و فرصتی را ایجاد کرده است که مؤسسات آموزشی در سراسر جهان به سمت آموزش آنلاین حرکت کنند (بومادان و همکاران، ۲۰۲۰). خان و همکاران (۲۰۲۱) با اثبات این موضوع در تحقیقاتی بیان کردند که کرونا بیشتر مؤسسات آموزشی را به سمت یادگیری و آموزش مجازی و الکترونیکی سوق داده است. آموزش مجازی پیامدها و چالش‌های مختلفی را برای بخش‌های مختلف نظام آموزشی خصوصاً معلمان به وجود آورده است (تجی دور، ۲۰۲۱) به طوری که معلمان تربیت بدنی نیز از این قاعده مستثنی نبوده‌اند. در همین زمینه جئونگ و سو^۲ (۲۰۲۰) مشکلات بسیاری را در زمینه اجرای کلاس‌های آنلاین برای معلمان تربیت بدنی در زمان همه‌گیری ویروس کرونا شناسایی کردند که عواملی همچون یکنواختی کلاس‌ها، محتوای آموزشی محدود، عدم تخصص در به‌کارگیری محتوای آموزشی را می‌توان نام برد. بنابراین در شرایط بحرانی کنونی، در ایران و جهان و تعطیلی طولانی مدت مدارس، ضرورت توجه به آموزش‌های مجازی و الکترونیکی بیش از پیش احساس می‌شود (سلیمی و فردین، ۲۰۲۰).

استفاده از رایانه و فضای مجازی جهت آموزش، خود نوعی مهارت و سواد رسانه‌ای به شمار می‌آیند (پاکدهی و شبیری، ۲۰۱۷). سواد رسانه‌ای در یک تعریف بسیار کلی عبارتست از یک نوع درک کلی متکی بر مهارت که بر اساس آن می‌توان انواع رسانه‌ها و تولیدات آنها را شناخت و از یکدیگر شناسایی کرد (حق شناس و پارساجو، ۲۰۱۸). مبنای اساسی سواد رسانه‌ای این است که به قدرت تشخیص، تحلیل و شناخت مخاطبان از رسانه‌ها اعتماد شود و آنها با آموزش‌هایی که فرا می‌گیرند، توانمندی لازم را برای مصون ماندن از عوارض پیام‌های رسانه‌ها پیدا می‌کنند، در غیر این صورت، آموزش سواد رسانه‌ای مفید نخواهد بود (پور عرب و بیچرانلو، ۲۰۰۹)، البته روش‌ها و میزان موفقیت سواد رسانه‌ای در کشورهای مختلف نیز متفاوت است (پاکدهی و

1. Boumadan and et al

2. Jeong and so

شبییری، (۲۰۱۷). رنی هابز^۱ (۲۰۰۶) در همین راستا اظهار می‌کند که آموزش سواد رسانه باید به گونه ای سازگار شود تا با تغییر ماهیت تجربه جوانان از رسانه‌های دیجیتال، با فناوری‌های ارتباطی جدید سازگار شوند. آموزش سواد رسانه ای در ایران با وجود فراگیری رسانه‌ها در کشور، پدیده‌ای نوظهور است (پاکدهی و شبییری، ۲۰۱۷). به دنبال این موضوع نصیری و همکاران (۲۰۱۱) در مقاله خود به بررسی فرآیند آموزش سواد رسانه ای به شهروندان پرداختند و تأکید کردند که فرآیند آموزش سواد رسانه‌ای بر دو هدف استوار است، نخست آن که خواننده را در جریان مفهوم اهمیت و ضرورت اجتناب‌ناپذیر آموزش سواد رسانه‌ای قرار دهد و دوم آن که با ارائه نکات کلیدی این امکان فراهم شود تا با ژرف‌اندیشی و برنامه‌ریزی دقیق و سنجیده نسبت به آموزش سواد رسانه ای و استقرار یک نظام کارآمد در کشور، اقدامات لازم انجام شود. با عنایت به این موضوع شریفی و نامیوندی (۲۰۱۷) به بررسی ابعاد آموزش سواد رسانه ای و اطلاعاتی در نظام تعلیم و تربیت رسمی و عمومی کشور در راستای ارتقای سواد رسانه ای و اطلاعاتی پرداختند. آنها روش‌های آموزش، سطوح آموزش، تفکیک رسانه‌ها، تعیین جامعه هدف و محتوای آموزشی را به عنوان ابعاد سواد رسانه‌ای معرفی کردند که نقش مهمی در ارتقای سواد رسانه ای جامعه دارند. در تأکید این موضوع نیز سانچز و همکاران (۲۰۱۱) دریافتند چندین عامل از جمله ساختار سیستم آموزشی، ویژگی‌های فرهنگی، خلق سیاست‌های مرتبط با فناوری اطلاعات در نظام آموزشی و توسعه فناوری اطلاعات در منابع درسی، سبب گردیده که کشورهای شیلی و کره جنوبی در بحث فناوری اطلاعات در نظام آموزشی، پیشرفت‌های شایانی را کسب نمایند.

وظیفه آموزش سواد رسانه ای و اطلاعاتی در وهله اول بر عهده آموزش و پرورش به عنوان رسمی‌ترین و مهم‌ترین سازمان آموزشی کشور است و در مراتب بعدی به عنوان بزرگ‌ترین نهاد ترویج و آموزش ایده‌های جدید و نوآورانه توسط آموزش عالی و به موازات آنها، رسانه‌ها به ویژه رسانه ملی به عنوان رسانه‌ای همه‌گیر و پرمخاطب است. مفهوم سواد امروزه بسیار گسترده‌تر از گذشته شده است و سواد را می‌توان در انواع مختلفی ذکر کرد. سواد رسانه‌ای، سواد علمی، سواد دیجیتالی و اینترنتی که در این زمینه آموزش و پرورش باید از غافله عقب‌نماند و پا به پای رسانه‌ها حرکت کند. حتی در آینده ممکن است نقش و مفهوم معلم منسوخ شده و شرکت‌های خصوصی و رسانه‌ای جای نظام آموزش و پرورش عمومی را بگیرند، مگر این که معلمان بتوانند مخاطبین و دانش‌آموزان خود را متقاعد کنند که آنها کاری فراتر از انتقال مفاهیم و اطلاعات انجام می‌دهند و آن هم بسط آگاهی و تفکر انتقادی است، یعنی کاری که از عهده شرکت‌های خصوصی رسانه‌ای بر نمی‌آید و فقط یک نظام آموزشی مستقل می‌تواند چنین وظیفه‌ای را انجام دهد (امیری و همکاران، ۲۰۱۷). لازمه این توانمندی، افزایش سواد رسانه‌ای و اطلاعاتی معلمان است به طوری که با توانمند شدن مخاطبان، به ویژه کودکان، جوانان و زنان می‌توان ضمن پرورش نسل‌هایی فرهیخته، از بسیاری از هزینه‌های اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و حتی اقتصادی تحمیل شده بر کشور جلوگیری کرد (تورنرو، ۲۰۱۳). اما نتایج تحقیقات حامدی و

1. Renee Hobbs

همکاران (۲۰۱۲) نشان داد که مهارت معلمان تربیت‌بدنی در کشور ایران در سطح پایینی است و آنها به‌صورت نادر از فناوری اطلاعات و آموزش مجازی در کلاس‌های تربیت‌بدنی خود استفاده می‌نمایند. بنابراین برای افزایش سواد رسانه‌ای معلمان تربیت‌بدنی به آموزش و پرورش نیاز است و باید عواملی که مانع از به دست آوردن دانش و استفاده از آن می‌شود را حذف کرد (سونی نوپمبری^۱ و همکاران، ۲۰۲۰). رابابه^۲ (۲۰۲۱) در تأیید این موضوع توسعه قابلیت‌ها و توانایی‌های کارکنان انسانی در انتخاب الگوهای آموزشی، توسعه برنامه‌های آتی جهت یادگیری الکترونیکی در معلمان تربیت‌بدنی و همچنین به کارگیری چالش‌های الکترونیکی در فرایندهای آموزش و یادگیری برای دانش‌آموزان را توصیه می‌کند. با توجه به موارد ذکر شده وجود یک مدل کارا و اثربخش برای طرح آموزش مجازی درس تربیت‌بدنی در کشور بسیار احساس می‌شود؛ در همین راستا رضایور و محرم‌زاده (۲۰۲۱) در تحقیق خود با عنوان تدوین الگوی کارآمدی برنامه آموزش مجازی درس تربیت‌بدنی در مدارس، یکی از الزامات این الگو را الزامات فرایند تدریس مجازی معرفی می‌کنند که این فرایند نیازمند توجه به آموزش‌های مجازی، ابزارهای آموزش مجازی، فعالیت‌های ورزشی در منزل، مسابقات مجازی ورزشی، مدیریت کلاس مجازی، اصول تدریس مجازی، طرح‌های ورزشی و مواردی از این دست است که معلمان تربیت‌بدنی برای آموزش صحیح این رشته تحصیلی باید به آن توجه کنند.

در ایران نیز با شیوع ویروس کرونا و به دنبال آن تعطیلی مراکز آموزشی، وزارت آموزش و پرورش و مسئولان نظام آموزشی کشور خود را موظف دیدند تا با استفاده از نرم‌افزارها و ابزارهای مختلف، جریان آموزش را از طریق فضای مجازی و به صورت الکترونیکی دنبال کنند اما تدریس به صورت مجازی برای معلمان و استادان مشکلاتی زیادی از قبیل عدم آشنایی با فن‌آوری‌های جدید، ناتوانی در تولید محتوای آموزشی و غیره را ایجاد کرده است. همچنین معلمان تربیت‌بدنی برای به کارگیری فناوری اطلاعات و آموزش مجازی در تربیت‌بدنی آموزش و پرورش با چالش‌های جدیدی از جمله ماهیت عملی رشته تربیت‌بدنی، نبود تجربه برنامه‌ریزی و آموزش مجازی تربیت‌بدنی عدم وجود زیرساخت‌های مناسب، نبود یک الگوی راهبردی آموزش سواد رسانه‌ای برای معلمان، عدم حمایت و تشویق معلمان در ایجاد محتوای آموزشی، عدم علاقه‌مندی دانش‌آموزان در برگزاری کلاس‌های تربیت‌بدنی به صورت مجازی و غیره را ایجاد کرده است. از طرفی اجبار معلمان در استفاده از آموزش مجازی و ارائه دروس خود از طریق شبکه‌های مجازی و تهدیدهای موجود در این فضا، داشتن سطح مطلوبی از سواد رسانه‌ای و توسعه آن به منظور پاسخ به این چالش‌ها را ضروری می‌کند. لذا این تحقیق به دنبال این است که الگوهای ذهنی خبرگان را در خصوص آموزش مجازی در افزایش سطح سواد رسانه‌ای معلمان تربیت‌بدنی بسنجد و به راهکارهایی به منظور ارتقاء و بهبود سطح سواد رسانه‌ای معلمان تربیت‌بدنی دست یابد.

1. Soni Nopemr and et al

2. Rababah

روش شناسی

پژوهش حاضر با هدف تبیین مدل ذهنی خبرگان با استفاده از روش شناسی کیو در خصوص آموزش مجازی در افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در شهر مشهد انجام گرفت. این تحقیق بر اساس هدف، از نوع کاربردی، به لحاظ ماهیت توصیفی-اکتشافی و به دلیل کاربرد روش شناسی کیو و جمع آوری اطلاعات که توسط معیارهای کیفی به دست می آید و مرحله شناسایی الگوهای ذهنی که توسط معیارهای کمی است، از نوع تحقیقات آمیخته محسوب می شود. با توجه به این که این پژوهش به دنبال شناسایی الگوهای ذهنی خبرگان در خصوص عوامل مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی است، از روش شناسی کیو استفاده شد. به همین دلیل از تحقیقات پارادایم تفسیری محسوب می شود و چون سنجش متغیرهای از پیش تعیین شده، به وسیله معیارهای کمی (همانند تحلیل عاملی اکتشافی) صورت می پذیرد، به عنوان تحقیقات پارادایمی اثبات گرایانه مطرح می شود. در نتیجه چارچوب کلی این پژوهش، از نوع پارادایم تفسیری-اثبات گرای است. روش شناسی کیو جهت درک راحت سلیقه ها و دیدگاه های افراد به کار برده می شود، افرادی را که دارای ذهنیت مشترکی هستند شناسایی می کند و بر پایه تحلیل های آماری استوار است. جامعیت عبارات نمونه کیو با فضای گفتمان روایی مطالعه کیو را شکل می دهد. به بیان بهتر، محقق از خود باید این پرسش را داشته باشد که آیا عباراتی که گردآوری کرده است از جامعیت و وسعت خوبی برخوردار هستند که ذهنیت های مختلفی را ایجاد کنند (یاسینی و همکاران، ۲۰۱۶). از این رو در پژوهش حاضر، روش کیو در ۵ مرحله اجرا شده است (وست، ۲۰۱۴) که عبارتند از:

۱. ایجاد فضای گفتمان و مجموعه های کیو

۲. انتخاب و گزینش مشارکت کنندگان و ارزش گذاری کیو

۳. تکمیل ارزش گذاری نمودارهای کیو

۴. تکمیل داده ها

۵. تفسیر عامل ها و الگوهای ذهنی

در مرحله اول، موضوعات متنوع و گوناگونی که در ارتباط با موضوع تحقیق وجود دارد و ذهن مخاطبان گفتگو را درگیر خود ساخته مشخص و جمع آوری شد. از ترکیب منابع مختلف از جمله مصاحبه های ساختار یافته، مناظره ها، مقاله های علمی-پژوهشی، کتب مرتبط با موضوع، نظرات معتبر و قابل اعتنا، یادداشت ها و نظایر آن. این گفتمان سازی تعیین و استخراج شد. این مجموعه پس از گردآوری، به عبارات های کوتاه و منقطع تبدیل شد و نمونه کیو از بین آنها انتخاب شد. سپس به روش نمونه گیری ترکیبی هدفمند و گلوله برفی با ۲۱ نفر از متخصصان مدیریت ورزشی، معلمان تربیت بدنی، کارشناسان، معاونان و مدیران آموزش و پرورش شهرستان مشهد مصاحبه هایی از راه دور انجام گردید. سئوالات مورد استفاده در مصاحبه ها به صورت نیمه ساختار یافته و سئوالات باز بود که در نهایت عبارات استخراج شد و مجدداً به تأیید

1. West

افراد مصاحبه شونده در آمد. در نهایت، مجموع این عبارت ها، که از طریق مبانی نظری پژوهش یعنی یافته های حاصل از سایر تحقیقات و نتایج انجام مصاحبه ها به دست آمده است، آنهایی که ارتباط زیادی به عوامل مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی داشتند، جمع آوری گردیدند. معمولاً مطالعات کیو به ۲۰ الی ۶۰ عبارت نیازمند است. اگر چه هیچ معیار قطعی برای این تعداد، گزارش نشده است (یاسینی و همکاران، ۱۳۹۵) که در مرحله اول این پژوهش ۳۹ گزاره به دست آمد. پس از بررسی در دو مرحله توسط چند تن از خبرگان مدیریت ورزشی، انجام تغییرات لازم برای روایی عبارت ها مانند حذف عبارت های مشابه و تکراری یا رفع ابهام آنها، تعداد ۲۷ گزاره به عنوان عبارت های نهایی نمونه کیو در پژوهش حاضر انتخاب شدند که در جدول شماره ۱ این عبارات مشخص شده اند. هر کدام از این عبارت های نمونه کیو در کارت های کیو که محاسبه ها و تحلیل های بعدی بر اساس این کدها انجام گردید، در این جدول آمده است. در مرحله بعد، با روش کمی و به کمک تکنیک تحلیل عاملی کیو، ذهنیت ها شناسایی گردید. همانند تعداد عبارات نامشخص در روش شناسی کیو برای تعداد مشارکت کنندگان در انجام پژوهش کیو نیز ملاک قطعی وجود ندارد و می تواند شامل تعداد متفاوتی مشارکت کننده باشد. با این حال تعداد مشارکت کنندگان در مقالات مختلفی بین ۱۰ الی ۵۰ نفر گزارش شده است (خداداد حسینی، نجات و هاشمی، ۲۰۱۷). در پژوهش حاضر تعداد مشارکت کنندگان ۲۶ نفر بود که عبارات کیو را مرتب نمودند. مشارکت کنندگان شامل همان طیف قبلی بودند که به صورت غیر احتمالی انتخاب شدند.

جدول ۱- عبارات کیو در پژوهش حاضر

کد عبارت	عوامل کیو	منبع مورد استفاده	
		مصاحبه	مبانی نظری
۱	ابزارهای کمک آموزشی متناسب با حوزه رسانه	*	*
۲	زیرساخت های تکنولوژی	*	
۳	تناسب محتوای آموزش سواد رسانه ای با شرایط بومی منطقه ای	*	*
۴	اینترنت پر سرعت	*	
۵	تکنیک های آموزش سواد رسانه ای و اطلاعاتی	*	
۶	ایجاد انگیزه درونی و بیرونی برای معلمان	*	
۷	توانایی معلمان در دسترسی به پایگاه های اطلاعاتی و شبکه وب	*	*
۸	سابقه کار و تجربه معلمان	*	
۹	برنامه ریزی و مدیریت زمان استفاده از فضای مجازی در تدریس	*	*
۱۰	مفاهیم پایه و سواد رایانه ای	*	
۱۱	ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در تدریس مجازی	*	*

کد عبارت	عوامل کیو	منبع مورد استفاده	
		مصاحبه	مبانی نظری
۱۲	مهارت های فنی مانند استفاده از نرم افزارها	*	
۱۳	سطح تحصیلات معلمان	*	
۱۴	کسب مهارت تبدیل ایده به پیام رسانه ای	*	
۱۵	آموزش و برگزاری کارگاه ها	*	
۱۶	ارزش نهادن به تولیدات علمی دیگران در تدریس مجازی	*	
۱۷	خلاقیت و ذوق هنری معلمان در تولید محتوای درسی	*	
۱۸	تمایل به یادگیری معلمان در تولید محتوای درسی	*	
۱۹	مهارت تفکر انتقادی و فهم انتقادی از رسانه ها	*	
۲۰	آشنایی معلمان با نرم افزارهای جدید در تولید محتوای درسی	*	
۲۱	توانایی خلاصه سازی پیام ها و تمرینات معلمان	*	*
۲۲	تشخیص محتوای سالم و ناسالم در رسانه ها	*	*
۲۳	مهارت تحلیل پیام های چند رسانه ای	*	*
۲۴	استفاده از سواد بصری، هنری و زیبایی شناسی در تولید پیام های چندرسانه ای	*	*
۲۵	آشنایی با فنون اقناع مخاطب نظیر برجسته سازی، تداعی معانی، نمادسازی و ...	*	*
۲۶	وجود نرم افزارهای جدید و کارآمد برای تدریس دروس تربیت بدنی	*	*
۲۷	وجود سیستم های نظارتی بر فعالیت معلمان تربیت بدنی در فضای مجازی	*	*

سپس با استفاده از چرخش واریماکس و تحلیل عاملی اکتشافی، عوامل بالا با استفاده از نرم افزار SPSS دسته بندی و اولویت بندی شدند.

یافته های تحقیق

برای مشخص کردن تعداد مطلوب مؤلفه ها در روش شناسی کیو، تغییرات مقادیر ویژه در ارتباط با عامل ها مورد استفاده قرار می گیرد. با توجه به نظر و دیدگاه خبرگان، به طور مجموع تعداد ۵ عامل بالاتر از عدد ۱ شناسایی شدند که این پنج عامل حدود ۸۱/۲۳۹ درصد از کل عامل ها را پوشش می دهند.

فرآیند تحلیل کیو

به مثابه تحلیل عاملی اکتشافی، تحلیل عاملی کیو نیز از دو مرحله تشکیل می شود. در مرحله اول عامل ها استخراج شده و در مرحله دوم چرخش عامل ها به طوری که قابل تفسیر باشند انجام می شود. البته انجام مرحله دوم زمانی ضرورت دارد که تفسیر عامل های مرحله دوم به آسانی نباشد؛ یعنی به عنوان ذهنیت های

مشخصی نتوان آنها را تعریف کرد. برای انجام مرحله ابتدایی تحلیل عاملی کیو روش مؤلفه‌های اصلی، از رایج‌ترین شیوه‌های استخراج عامل‌ها است. میزان واریانس هر الگوی ذهنی و مقدار ویژه آن در جدول ۲ نشان داده شده است. قابل ذکر است که اسامی الگوهای ذهنی بر طبق نظر محققان و همپوشانی و نزدیکی عوامل به یکدیگر بیان شده است.

جدول ۲- میزان واریانس تبیین شده هر عامل یا الگوی ذهنی و مقدار ویژه آن

چرخش متعامد عامل‌ها			تعداد الگوهای ذهنی پژوهش
واریانس جمعی	درصد واریانس	جمع کل	
۲۵/۱۷۴	۲۵/۱۷۴	۷/۷۴۴	الگوی ذهنی اول: مهارت‌گرایان
۴۴/۹۹۴	۱۹/۸۲۰	۵/۵۴۱	الگوی ذهنی دوم: امکانات‌گرایان
۶۰/۸۹۴	۱۵/۹۰۰	۴/۸۹۶	الگوی ذهنی سوم: آموزش‌گرایان
۷۲/۹۰۸	۱۲/۰۱۴	۳/۴۵۳	الگوی ذهنی چهارم: تخصص‌گرایان
۸۱/۳۳۹	۸/۳۳۱	۲/۰۱۶	الگوی ذهنی پنجم: عوامل فردی

از شیوه‌های معمول چرخش متعامد عوامل می‌توان به شیوه واریماکس^۱ اشاره نمود. در پژوهش حاضر نیز جهت قابل تفسیر بودن عوامل، از چرخش متعامد واریماکس استفاده شده است که نتایج آن را در جدول ۳ قابل مشاهده است.

1. Varimax

جدول ۳. نتایج چرخش متعامد به شیوه واریماکس

خبرگان	الگوهای ذهنی				
	الگوی ذهنی ۱	الگوی ذهنی ۲	الگوی ذهنی ۳	الگوی ذهنی ۴	الگوی ذهنی ۵
M1	-۰/۱۳۶	-۰/۱۳۹	۰/۱۳۵	-۰/۱۹۴	۰/۰۵۶
M2	۰/۰۵۹	-۰/۱۵۱	-۰/۰۲۷	۰/۱۱۵	۰/۹۴۷
M3	۰/۸۸۷	-۰/۰۹۸	۰/۰۶۶	-۰/۱۴۷	۰/۰۹۵
M4	۰/۰۰۴	-۰/۰۲۹	۰/۹۷۰	-۰/۰۲۴	-۰/۰۹۶
M5	-۰/۰۰۷	-۰/۰۲۹	۰/۹۵۲	۰/۰۰۱	-۰/۱۴۷
M6	۰/۱۹۷	۰/۷۶۳	۰/۲۷۱	-۰/۳۹۶	۰/۰۱۴
M7	۰/۰۷۱	-۰/۳۳۲	-۰/۱۲۱	۰/۸۴۰	۰/۰۳۱
M8	-۰/۲۰۳	-۰/۰۶۶	۰/۰۶۹	۰/۹۲۷	۰/۱۶۰
M9	-۰/۰۳۶	۰/۷۳۸	-۰/۱۷۱	۰/۰۳۲	-۰/۰۹۵
M10	۰/۹۴۷	۰/۰۲۸	-۰/۰۱۳	-۰/۰۰۲	۰/۱۵۰
M11	-۰/۰۱۸	۰/۷۰۵	-۰/۰۵۱	-۰/۱۲۶	-۰/۰۲۱
M12	-۰/۳۴۲	-۰/۰۴۶	-۰/۰۱۱	-۰/۳۲۹	۰/۰۲۹
M13	-۰/۱۱۱	-۰/۱۳۵	۰/۰۹۰	-۰/۲۰۸	۰/۰۲۷
M14	۰/۰۸۰	-۰/۱۷۶	-۰/۰۹۴	۰/۲۰۴	۰/۸۹۷
M15	۰/۰۱۵	-۰/۰۲۱	-۰/۱۷۰	۰/۰۳۰	۰/۹۲۵
M16	-۰/۲۲۸	۰/۲۲۱	۰/۱۸۱	۰/۶۳۷	۰/۴۹۲
M17	-۰/۱۱۷	۰/۰۹۸	۰/۶۸۲	۰/۰۰۲	-۰/۰۷۰
M18	۰/۶۰۱	۰/۱۵۲	-۰/۴۰۳	۰/۴۳۶	۰/۰۴۹
M19	-۰/۳۵۶	-۰/۰۴۲	۰/۹۴۳	-۰/۰۸۲	-۰/۱۱۳
M20	-۰/۰۸۴	۰/۸۳۸	۰/۰۵۶	۰/۰۸۳	۰/۰۶۳
M21	۰/۹۱۷	۰/۰۳۰	۰/۰۳۳	-۰/۰۹۳	-۰/۲۷۷
M22	-۰/۱۳۴	۰/۱۱۸	-۰/۰۷۹	-۰/۰۹۲	۰/۸۴۱
M23	۰/۶۴۴	۰/۰۸۱	-۰/۱۶۲	-۰/۰۱۳	-۰/۰۵۳
M24	۰/۷۴۵	-۰/۰۴۵	۰/۱۱۰	۰/۲۷۱	-۰/۰۴۳
M25	۰/۱۶۳	۰/۸۲۷	-۰/۱۴۴	-۰/۰۰۴	-۰/۰۲۹
M26	۰/۲۰۵	۰/۰۳۴	۰/۹۵۳	-۰/۰۲۷	۰/۰۱۰

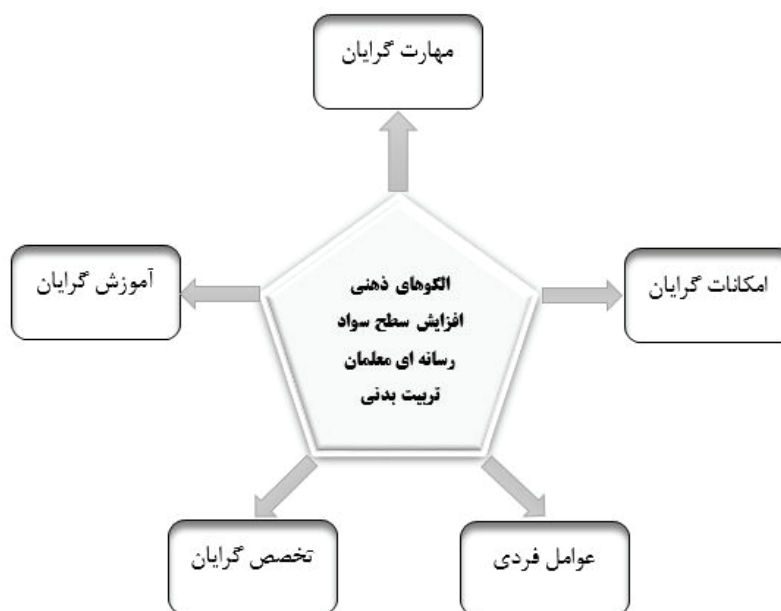
در مطالعه حاضر هدف از انجام و مطالعه کیو و جهت تفسیرپذیری عوامل، تعداد پنج ذهنیت متفاوت (الگوی ذهنی) در خصوص افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی شناسایی شدند و به خاطر عقاید مشترک و اشتراک نظرات در قالب‌های مجزا قرار گرفتند. در جدول شماره ۴ الگوهای ذهنی ساخته شده از نمونه‌های کیو و مشارکت‌کنندگان در هر الگوی ذهنی به ترتیب نشان داده شده است.

جدول ۴- الگوهای ذهنی ساخته شده از نمونه‌های کیو به ترتیب اولویت و مشارکت‌کنندگان در هر الگوی ذهنی

الگوی ذهنی	عوامل کیو	کدهای کیو	خبرگان
مهارت‌گرایان	توانایی معلمان در دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی و شبکه وب	Q7	
	برنامه ریزی و مدیریت زمان استفاده از فضای مجازی در تدریس	Q9	M3, M10,
	مفاهیم پایه و سواد رایانه‌ای	Q10	M18,
	تمایل به یادگیری معلمان در تولید محتوای درسی	Q18	M21, M23,
	توانایی خلاصه سازی پیام‌ها و تمرینات معلمان	Q21	
	مهارت تحلیل پیام‌های چند رسانه ای	Q23	M24
	آشنایی با فنون اقناع مخاطب نظیر برجسته سازی، تداعی معانی، نمادسازی و ...	Q25	
امکانات‌گرایان	ابزارهای کمک آموزشی متناسب با حوزه رسانه	Q1	M6, M9,
	زیرساخت‌های تکنولوژی	Q2	
	اینترنت پر سرعت	Q4	M11, M20,
	وجود نرم افزارهای جدید و کارآمد برای تدریس دروس تربیت بدنی	Q26	M25
	وجود سیستم‌های نظارتی بر فعالیت معلمان تربیت بدنی	Q27	
آموزش‌گرایان	تناسب محتوای آموزش سواد رسانه ای با شرایط بومی منطقه ای	Q3	
	تکنیک‌های آموزش سواد رسانه ای و اطلاعاتی	Q5	
	ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در تدریس مجازی	Q11	M4, M5,
	آموزش و برگزاری کارگاه‌ها	Q15	M17, M26
	ارزش نهادن به تولیدات علمی دیگران در تدریس مجازی	Q16	
	آشنایی معلمان با نرم افزارهای جدید در تولید محتوای درسی	Q20	
تخصص‌گرایان	مهارت‌های فنی مانند استفاده از نرم افزارها	Q12	
	کسب مهارت تبدیل ایده به پیام رسانه ای	Q14	M7, M8,
	مهارت تفکر انتقادی و فهم انتقادی از رسانه‌ها	Q19	M16, M19
	تشخیص محتوای سالم و ناسالم در رسانه‌ها	Q22	
	استفاده از سواد بصری، هنری و زیبایی شناسی در تولید پیام‌های چندرسانه ای	Q24	

الگوی ذهنی	عوامل کیو	کدهای کیو	خبرگان
پهلو زردی	ایجاد انگیزه درونی و بیرونی برای معلمان	Q6	
	سابقه کار و تجربه معلمان	Q8	M2, M14,
	سطح تحصیلات معلمان	Q13	M15, M22
	خلاقیت و ذوق هنری معلمان در تولید محتوای درسی	Q17	

با توجه به موارد ذکر شده و بر اساس امتیازات داده شده از سوی خبرگان به عوامل کیو و همچنین مصاحبه ها و نحوه ارزش گذاری کارت ها در نمودار کیو از سوی خبرگان، تحلیل و تفسیر عقاید و دیدگاه های هر الگوی ذهنی صورت گرفته است. این الگوهای ذهنی به شرح شکل (۱) است.

شکل ۱. مدل نهایی الگوهای ذهنی استخراج شده

بحث و نتیجه گیری

هدف تحقیق حاضر شناسایی الگوهای ذهنی خبرگان در خصوص عوامل مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی بود. از این رو یافته های تحقیق نشان داد در مجموع ۵ الگوی ذهنی

وجود دارند که به افزایش سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی کمک خواهند کرد. در ادامه هر یک از الگوهای ذهنی به طور مجزا بررسی می‌شود و در نهایت نتیجه گیری کلی و پیشنهادات ذکر می‌گردد.

الگوی ذهنی اول: مهارت‌گرایان

این الگوی ذهنی در برگیرنده عواملی همچون توانایی معلمان در دسترسی به پایگاه های اطلاعاتی و شبکه وب، برنامه ریزی و مدیریت زمان استفاده از فضای مجازی در تدریس، مفاهیم پایه و سواد رایانه‌ای، تمایل به یادگیری معلمان در تولید محتوای درسی، توانایی خلاصه سازی پیام ها و تمرینات معلمان، مهارت تحلیل پیام های چند رسانه ای و آشنایی با فنون اقناع مخاطب نظیر برجسته سازی، تداعی معانی، نمادسازی و غیره بود. افرادی که این ذهنیت را داشتند، اعتقاد آنها بر توسعه مهارت های معلمان بود که می تواند به سواد رسانه ای آنها کمک کند و به طور خاص باید معلمان تربیت بدنی مهارت های خود را ارتقا و توسعه دهند. در این صورت است که میزان سطح سواد رسانه ای آنها افزایش می‌یابد و استحکام بیشتری خواهد گرفت. این یافته با تحقیقات جهاندار و همکاران (۲۰۱۸)، شریفی و همکاران (۲۰۱۸)، حبیب زاده و نوروزی (۲۰۱۷) و کشاورز و همکاران (۲۰۱۵) همسو بود. در این تحقیقات که در مورد سطح سواد رسانه ای بود به شاخص های مشابهی در زمینه مهارت اساتید و معلمان اشاره کرده بود.

الگوی ذهنی دوم: امکانات‌گرایان

این الگوی ذهنی همان‌طور که از نامش مشخص است، معطوف به امکانات و تجهیزات بود و افرادی که این الگوی ذهنی را داشتند، اعتقاد شدیدی به وجود امکانات نرم افزاری و سخت افزاری برای بهبود سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی دارند. این الگوی ذهنی شامل مفاهیمی همچون ابزارهای کمک آموزشی متناسب با حوزه رسانه، زیرساخت های تکنولوژی، اینترنت پر سرعت، وجود نرم افزارهای جدید و کارآمد برای تدریس دروس تربیت بدنی و وجود سیستم های نظارتی بر فعالیت معلمان تربیت بدنی است. در تحقیقات مختلفی که در زمینه سواد رسانه ای انجام شده بود به عامل امکانات نیز اشاره داشته اند از جمله امیری و همکاران (۲۰۱۸)، بنی هاشم و همکاران (۲۰۱۷)، کریمی و همکاران (۲۰۱۷) و پاکدهی و شبیری (۲۰۱۷) که با نتیجه حاضر مطابقت دارد.

الگوی ذهنی سوم: آموزش‌گرایان

افرادی که این الگوی ذهنی را داشتند اعتقاد دارند که برای افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی باید به مسئله آموزش به طور جدی نگرست. به عنوان مثال با شیوع ویروس کرونا بسیاری از معلمان تربیت بدنی و غیر تربیت بدنی حتی اساتید دانشگاه، آشنایی لازم و حتی اولیه را برای آموزش توسط تکنولوژی مجازی نداشتند، اما به وسیله آموزش های مکرر، سواد رسانه ای معلمان افزایش پیدا کرد. در نتیجه می توان یکی

از مهم‌ترین الگوهای ذهنی را همین آموزش‌گرایان نام برد. فرخی و همکاران (۲۰۲۱)، امیری و همکاران (۲۰۱۸)، شریفی و همکاران (۲۰۱۷)، بنی‌هاشم و همکاران (۱۳۹۶)، خان و همکاران (۲۰۲۱) و ساواگیون (۲۰۲۰) به شکل‌های مختلفی نقش آموزش در توسعه سواد رسانه‌ای را نشان دادند که با نتایج این پژوهش همخوان بود. این الگوی ذهنی به طور خاص شامل مفاهیمی همچون تناسب محتوای آموزش سواد رسانه‌ای با شرایط بومی منطقه‌ای، ایجاد خلاقیت و ابتکار بیشتر در تدریس مجازی، آموزش و برگزاری کارگاه‌ها، ارزش نهادن به تولیدات علمی دیگران در تدریس مجازی و آشنایی معلمان با نرم افزارهای جدید در تولید محتوای درسی است.

الگوی ذهنی چهارم: تخصص‌گرایان

این الگوی ذهنی شامل عواملی همچون مهارت‌های فنی مانند استفاده از نرم افزارها، کسب مهارت تبدیل ایده به پیام رسانه‌ای، مهارت تفکر انتقادی و فهم انتقادی از رسانه‌ها، تشخیص محتوای سالم و ناسالم در رسانه‌ها و استفاده از سواد بصری، هنری و زیبایی‌شناسی در تولید پیام‌های چند رسانه‌ای است. این الگوی ذهنی یک گام از الگوهای قبلی جلوتر رفته و پیش‌فرض را بر این گذاشته است که افراد مهارت‌ها، امکانات و آموزش‌های لازم را در موضوع سواد رسانه‌ای دیده‌اند و حال باید به صورت تخصصی‌تر به این مسئله بپردازند و در این صورت است که سطح سواد رسانه‌ای آنها توسعه پیدا خواهد کرد. تا حدودی برای شرایط حال حاضر نیز صدق می‌کند، زیرا اکثر معلمان و اساتید دانشگاه، بعد از گذشت بیش از یک سال و نیم از فراگیری ویروس کرونا، آشنایی اولیه را با مفاهیم آموزش مجازی و سواد رسانه‌ای را پیدا کرده‌اند. با توجه به ادامه روند شیوع ویروس و شروع سال تحصیلی ۱۴۰۰ با تعطیلی سراسری مجدد، معلمان تربیت بدنی باید در حال حاضر تخصصی‌تر به سمت آن پیش‌روند و حتی جدا از بحث بحران حاضر به طور خاص در این‌جا معلمان تربیت بدنی باید تخصص‌های عملی خود را افزایش دهند تا بتوانند مهارت‌های عملی درس تربیت بدنی را به دانش‌آموزان منتقل کنند. در تحقیقات امیری و همکاران (۲۰۱۷) و شجاعی و امیریور (۲۰۱۲) به مفاهیم این الگوی ذهنی نیز اشاره شده بود.

الگوی ذهنی پنجم: عوامل فردی

این الگوی ذهنی نیز به طور خاص بیان می‌کند که درست است مهارت، امکانات، آموزش و تخصص برای افزایش سطح سواد رسانه‌ای معلمان لازم است، اما نباید از انگیزه‌های فردی و شخصی نیز غافل شد، زیرا معلمان اگر همه عوامل بالا باشد اما اشتیاقی در این زمینه نداشته باشند، سواد رسانه‌ای آنها در یک سطح ثابت و معمولی ایستا خواهد شد. به همین دلیل عوامل فردی نیز یکی دیگر از الگوهای ذهنی مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه‌ای معلمان تربیت بدنی است. این الگوی ذهنی به طور خاص شامل مفاهیم ایجاد انگیزه درونی و بیرونی برای معلمان، سابقه کار و تجربه معلمان، سطح تحصیلات معلمان و خلاقیت و ذوق هنری

معلمان در تولید محتوای درسی است.

شیوع ویروس کرونا تغییراتی را در سبک زندگی افراد ایجاد کرد که نخستین اثر آن خانه‌نشینی و کم‌تحركی کودکان به ویژه دانش‌آموزانی است که به جای مدرسه ناگزیر باید از شبکه شاد استفاده کنند. همین مسئله سبب شده تا معضل چاقی دامن‌گیر آنها گردد و درس تربیت بدنی نیز معضلات جدی و مهم‌تری به خود گرفت. خطراتی هم‌چون کم‌تحركی، نبود فعالیت بدنی، چاقی و بی‌انگیزگی دانش‌آموزان را تهدید می‌کند. بنابراین بی‌شک نیاز به فعالیت‌های بدنی به‌دلیل تأثیرات مثبت آن بر سلامت جسمانی، روانی و ارتقا سیستم ایمنی، مورد توجه بیشتر قرار گرفته است، در غیر این‌صورت مشکلاتی به‌مراتب سخت‌تر و بغرنج‌تر هم‌چون افسردگی، بلوغ زودرس، استرس و اضطراب در میان آنان دیده می‌شود. به همین دلیل و با توجه به بحث‌های که در مورد الگوهای ذهنی شد، نقش فناوری به عنوان یک ابزار قدرتمند در آموزش تربیت بدنی در دوران همه‌گیری ناشی از کرونا مشهود شد و بالاترین میزان موفقیت در امر استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات در یادگیری، زمانی حاصل می‌شود که از سردرگمی و بهت زندگی در مورد فناوری اطلاعات و ارتباطات خارج شده و ذهن و احساسات خود را با شگفتی‌های یادگیری متمرکز کند. تبیین سیاست‌گذاری آموزشی صحیح، شفافیت و جامعیت در سیاست‌ها و هدفمندی سیاست‌گذاری‌های اجرایی است که فضای مناسب برای استفاده قابلیت‌های فناوری را فراهم می‌کند و همگی سبب توسعه سواد رسانه‌ای معلمان تربیت بدنی خواهند شد که نه تنها در بحران‌های این‌چنینی کمک‌کننده است، بلکه نیروی انسانی و رکن اصلی آموزش ما را برای دنیای پیچیده فناوری امروز که دانش‌آموزان به خوبی با آن آشنا و عجین می‌شوند را به روز و مسلح کند.

همچنین باید خاطر نشان کرد با دقت در الگوهای ذهنی شناسایی شده می‌توان یک اولویت‌بندی یا پیوستار برای الگوهای ذهنی قائل شد. ابتدا برای توسعه سواد رسانه‌ای باید الگوی ذهنی آموزش‌گرایان مد نظر قرار بگیرد و مهم‌ترین مفاهیم مربوط توسط کلاس‌های آموزشی و ضمن خدمت به معلمان آموزش داده شود. زیرا ورزش مدارس به طور کلی‌تر و جدی‌تری دستخوش تغییرات شده است که منطقی نیز هست، زیرا با وجود تعطیلی مدارس، فعالیت‌های ورزشی دانش‌آموزان به شکل سابق امکان‌پذیر نیست و نمی‌توانند فعالیت ورزشی انجام دهند. جئونگ و سو (۲۰۲۰) در مطالعه‌ای که به شناسایی مشکلات کلاس‌های آموزش آنلاین تربیت بدنی مدارس در دوران همه‌گیری ویروس کرونا می‌پرداخت، نشان دادند یکی از مشکلات، یکنواختی کلاس‌ها در این شرایط محیطی و محدود بودن محتوای آموزشی است که ارزش تربیت بدنی را به اندازه کافی منتقل نمی‌کند. مشکل بعدی، روش‌های اشتباه که ناشی از کمبود مهارت در اجرای کلاس‌های آنلاین تربیت بدنی است که توسط معلمان اجرا می‌شود و همچنین رهنمودهای ارزیابی بسیار محدود ارائه شده توسط وزارت آموزش پرورش که ارزیابی سیستماتیک با روش‌های آنلاین را غیر ممکن می‌کند. برای رسیدگی به مشکلات شناسایی شده و تسهیل عملکرد کارآمد کلاس‌های تربیت بدنی به صورت آنلاین نیاز به تغییر در روش‌های یادگیری استراتژیک است و لازم است فعالیت‌های تدریس مجازی معلمان بین همکاران به اشتراک گذاشته

شود. علاوه بر این، فرایندهای ارزیابی باید شامل تشویق به مشارکت فعال دانش آموزان نیز باشند. پس اولین پیشنهاد این است که آزمون‌ها و دوره‌های آموزشی برای معلمان در راستای افزایش سواد اطلاعاتی برگزار شود. سمینارهای علمی عموماً محل تبادل اطلاعات معلمان و اساتید برجسته بوده که می‌توانستند با گردهمایی در این کنفرانس‌های علمی زمینه‌ساز بهبود تجربه علمی و عملی خود شوند، اما به وجود شیوع ویروس کرونا و مجازی شدن همه امور علمی، این تبادلات حضوری از بین رفته و تأثیر زیادی بر درس تربیت بدنی طی سال گذشته و پیش رو گذاشته است. در ادامه باید به الگوی ذهنی مهارت‌گرایان اشاره کرد و سعی کرد مهارت‌هایی که منجر به بهترین استفاده از امکانات موجود است را تقویت کرد. به همین دلیل این الگوی ذهنی را نیز می‌توان به الگوی ذهنی امکانات‌گرایان اولویت داد، چون معلمان باید این توانایی را داشته باشند که با توجه به محدودیت‌ها به توسعه مهارت‌ها در آموزش مجازی و در نهایت توسعه سواد رسانه‌ای منجر شود. در این شرایط که کلاس‌ها به شکل غیر حضوری است، بایستی راهکارهایی برای ایجاد انگیزه در دانش آموزان در کلاس درس مجازی تربیت بدنی پیدا کرد. به منظور نظارت، معلم تربیت بدنی باید به صورت مداوم بر فعالیت‌های دانش آموزان نظارت کند و اولیا دانش آموزان هم بهتر است که در این نظارت مشارکت داشته باشند. همان‌طور که از مزایای آموزش مجازی مدارس، ایجاد زمینه تعاملات اجتماعی فراگیر بین دانش آموزان و والدین آنها است و نظارت بیشتر والدین بر تکالیف و فعالیت‌های آموزشی دانش آموزان را موجب شده است. در زمان همه‌گیری کرونا، بسیاری از معلمان تربیت بدنی، به سمت و سوی توسعه مهارت‌های خود قدم برداشتند و در این برهه زمانی توانسته‌اند مهارت‌هایی همچون کار با نرم افزارهای ارتباط مجازی، افزایش آگاهی‌های تئوری در مورد علم ورزش و همچنین آشنایی بیشتر با فناوری‌های ورزشی روز دنیا را بیاموزند. از این رو الگوی ذهنی بعدی که باید به آن اولویت داد امکانات‌گرایان است. در دوران همه‌گیری ویروس کرونا، امکانات و تجهیزات نرم افزاری و سخت افزاری خوبی در اختیار مدارس و دانشگاه‌ها قرار گرفت. بدون شک نقش زیادی که این همه‌گیری در افزایش سواد اطلاعاتی در حیطه نرم افزاری و امکاناتی داشت بر هیچکس پوشیده نیست، اما نکته‌ای که حائز اهمیت است، این مسئله است که با وجود شیوع ویروس کرونا، بازخورد واکنشی به این مسئله بود و از قبل برنامه ریزی شده نبود. منظور از الگوهای ذهنی امکانات‌گرایان نیز همین نکته است که بتوان از قبل برای توسعه سواد رسانه‌ای در حیطه (امکاناتی) گام برداشت و فقط صرفاً واکنشی عمل نکرد. هر دو الگوی ذهنی تخصص‌گرایان و عوامل فردی را می‌توان در یک سطح قرار داد و نمی‌توان هیچ‌کدام را بر دیگری اولویت داد. تخصص زمانی اتفاق خواهد افتاد که عوامل قبلی رعایت شده باشد. در مورد الگوی ذهنی عوامل فردی می‌توان جنبه‌های مختلفی را دخیل دانست، زیرا این الگوی ذهنی به رفتارهای روان‌شناسی نیز اشاره می‌کند که باید انگیزه افراد را به شیوه‌های مختلفی تقویت کرد. به همین دلیل پیشنهاد می‌شود که معلمان را تشویق کرد تا استفاده از روش‌های نوین تدریس در راستای افزایش سواد رسانه‌ای را در اولویت خود قرار دهند. در نهایت با توجه به یافته‌های تحقیق و به منظور ارتقای سطح کمی و کیفی برنامه

تربیت‌بدنی مدارس و افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی، موارد زیر پیشنهاد می‌گردد:

- تهیه استانداردهای آموزشی درس تربیت بدنی برای معلمان
- ایجاد راهکار مناسب برای انجام فعالیت های ورزشی برای دانش آموزان با استفاده از گوشی های هوشمند مانند نرم افزارهای ضربان سنج و ... که در تربیت بدنی می تواند مورد استفاده قرار بگیرد.
- استفاده از نظرات کارشناسان و متخصصین علوم ورزشی در هنگام به روز رسانی برنامه تربیت بدنی
- فراهم نمودن امکانات ثبت و ضبط اطلاعات ورزشی هر دانش آموز
- برگزاری کلاس های توجیهی قبل و بعد از حرکات ورزشی به منظور مرتفع نمودن مشکلات و ایرادات دانش آموزان
- برگزاری کارگاه های آشنایی با نرم افزارهای کاربردی و ساده ورزشی مانند برنامه های سلامتی گوشی های هوشمند برای معلمان و دانش آموزان
- درج امتیازات مبتنی بر تسلط و بکارگیری فناوری اطلاعات و مدارک مرتبط با سواد رسانه ای در جداول ارتقاء معلمان

تشکر و قدردانی

نویسندگان افراد از جمله مسئولین آموزش و پرورش خراسان رضوی، معلمان تربیت بدنی و خبرنگاران که در راستای دستیابی به اهداف این پژوهش ما را یاری نمودند، صمیمانه قدردانی می‌نمایند.

منابع

1. Ameri, M., H., Kashif, M., M., Mohsenianfar, H. (2012). Internet and its role in sports management. *Development of Physical Education*, 38: 7-12. (Persian)
2. Amiri, J., Zabolzida, A., Karimi, S. (2019). Solutions for Increasing Teachers' Media and Information Literacy. *Media Studies*, 14(46): 7-22. (Persian)
3. Banihashem. S.K. (2018). Comparison and study of media literacy and information literacy among male and female students. *Media Studies*, 12(3): 115-126.
4. Darabi, H., Goodarzi, M., Kazemnezhad, A., Hamidi, M. (2012). Investigating the role of information technology on the implementation of knowledge management in Iranian public physical education schools. *Physiology and Management Research in Sport*, 7: 7-19. (Persian)
5. fathabadi, B., dadgaran, M., nasiri, B., hashemi, S. (2020). Factors influencing the promotion of media literacy education in schools from the point of view of experts from the European Commission. *Interdisciplinary Studies in Media and Culture*, 9(2): 167-190. (Persian)
6. Jeong, H. C., & So, W. Y. (2020). Difficulties of online physical education classes in middle and high school and an efficient operation plan to address them. *International journal of environmental research and public health*, 17(19): 7279.
7. Haghshenas, M, Parsajo, M. (2018). A Study on Media Literacy Education in Iran and Developed Countries, Fourth International Conference on Humanities and Education, Tehran. (Persian)

8. Hoseyni Pakdehi, A., Shobeyri, H. (2017). Media Literacy Education in Cyberspace A case study of Canadian website "Media Smarts" and Iranian website "Media Literacy". *New Media Studies*, 3(9): 31-76
9. Boumadan, M., Soto-Varela, R., Ortiz-Padilla, M., & Poyatos-Dorado, C. (2020). What factors determine the value of an online teacher education experience from a teacher's perspective?. *Sustainability*, 12(19): 8064.
10. Nasiri B, Bakhshi B, Hashemi S.M. (2011). The importance of media literacy education in the 21st century. *Media studies*, 7(3): 157-166. (Persian)
11. Nopembri, S., Saryono, A., & Mukhtiani, N. R. (2020). Literacy of Physical Education Teachers on ICT-based Instructional Media.
12. Savagpun, P. (2020). The New Normal of a Physical Education Classroom Model With The Covid-19 Revolution," *Journal of Education Naresuan University*, 22(3): 351-357.
13. Pérez Tornero, J. M. (2013). ABC... media literacy white paper. *European media literacy: selected texts from studies*.
14. Hobbs, R. (2006). Reconceptualizing media literacy for the digital age. Martin, A. & Madigan, D. (szerk.): *Digital literacies for learning*. Facet, London, 99-109.
15. Rababah, J. (2021). The Impact of Using Imperative, Praising and Comprehensive Ways on Learning the Skill of Serve in Volleyball among the Students of Taibah University. , 40(191), 481-506.
16. Razavi, M., Loghmani, M., Razzaqi, M., E., Manouchehri Nejad, M. (2014). Factor analysis of barriers to the use of information technology in the physical education course of primary schools. *Applied Research in Sports Management, Third Year*, 2 (10): 115-126. (Persian)
17. Rezapour, F., Moharramzadeh, M. (2021). Developing an Efficiency Model for Virtual Educational Plan of Physical Education in Schools (Case Study: Covid-19 Pandemic). *Research on Educational Sport*, 9(23): 99-128. (Persian)
18. Khan, S., Rabbani, R. M., Thalassinis, I. E., & Atif, M. (2020). Corona virus pandemic paving ways to next generation of learning and teaching: Futuristic cloud based educational model.
19. Tejedor, S., Cervi, L., Pérez-Escoda, A., Tusa, F., & Parola, A. (2021). Higher education response in the time of coronavirus: perceptions of teachers and students, and open innovation. *Journal of Open Innovation: Technology, Market, and Complexity*, 7(1), 43.
20. Salimi, S., Fardin, M, A. (2020). The Role of Corona Virus in Virtual Education, with an Emphasis on Opportunities and Challenges. *Research in School and Virtual Learning*, 8,)2(30): 49-60. (Persian)
21. Sanchez, J., Salinas, J., & Harris, J. (2011). Education with Ict in South Korea and Chile. *International Journal of Educational Development*, 31(2): 126-148.
22. Sharifi Rahnemo, M., and Seraji, F., Sharifi Rahnemo, S. (2019). Media literacy needs of undergraduate students. *Higher Education Curriculum Studies*, 9 (18): 71-93. (Persian)
23. Sharifi, S., Karami Namivandi, S. (2018). Investigating the dimensions of media and information literacy education in the formal and public education system of the country. *Religion and Communication*, 25 (2) (54): 111-140. (Persian)
24. Ali, W. (2020). Online and remote learning in higher education institutes: A necessity in light of COVID-19 pandemic. *Higher education studies*, 10(3): 16-25.

ارجاع دهی

غلامیان، جواد؛ نظری ترشیزی، احمد؛ سمیعی، سمیه؛ بهشتی، رامتین. (۱۴۰۰). شناسایی الگوهای ذهنی خبرگان در خصوص عوامل مؤثر بر افزایش سطح سواد رسانه ای معلمان تربیت بدنی در آموزش مجازی ناشی از همه گیری کرونا. فصلنامه علمی پژوهش در ورزش تربیتی، ۹ (۲۵): ۶۵-۸۸

شناسه دیجیتال: 10.22089/RES.2021.11393.2163

Gholamian, J; Nazari Torshizi, A; Samiei, S; Beheshti, R. (2022) Identifying the Mental Patterns of Experts Regarding the Factors Affecting the Increase of Media Literacy Level of Physical Education Teachers in Virtual Education Caused by the Corona Epidemic. *Research on Educational Sport*, 9(25): 65- 88 (Persian)

DOI: 10.22089/RES.2021.11393.2163

